

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"ב ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 713

מסכת שבת ק"ט - קט"ו ♦ כלאים ג', ו' - ד', ב'

בס"ד, ט' שבט תשע"ג

השבוע בגליון

- ♦ קבורת אפר הספרים בקבר תלמיד חכם
- ♦ נ הפוכה - היכן וכיצד
- ♦ גפן בחצר הבית
- ♦ איסור כלאי הכרם

♦ הגניזה שהתגלתה על ידי הנכרים

- ♦ שימוש בממחטות לחות בשבת קודש
- ♦ מדוע אסור לסחוט?
- ♦ גניזה בעיתות הדחק
- ♦ מנהג יהודי מרוקו - הלווייה באסרו חג

דבר העורך

העומדים מקרוב על המתרחש בקהילות בהן התייסדו שיעורים בדף היומי, מתוודעים למהפך אמיתי ושרשי בקרב רבים מלומדי השיעור, הבא לידי ביטוי בתחומים שונים ומגוונים, מתוך הכרה בכך שהתורה הקדושה היא מרכז חיינו של היהודי, והעולם הזה הוא פרוזדור לעולם הבא.

חדר המתנה

בעמוד הראשון של יומנו המהודר רשום המשפט הבא: "העולם הזה הוא גשר - עברו עליו, אל תשבו בו!"

היו לו חלומות רבים, ומעניינים, יש להודות. בשונה מרבים אחרים, יש לו גם את האמצעים להגשימם. הוא נהג כך במהלך רוב השנים מאז עמד ברשות עצמו, התפתח, התבסס והתעצם.

שכנעו אותו להצטרף לשיעור הדף היומי. אמרו לו שינסה. דיברו על לבו שההשתתפות בשיעור אינה דורשת השקעה. הסבירו לו שאם זה לא יתאים לו, הוא פשוט יכול להפסיק להגיע. שאלו אותו כיצד הוא רוצה שנכדיו ייראו בעוד ארבעים שנה. הוא הגיע.

מהוסס. חקרן. תוהה. חושש.

האווירה החברתית הנעימה, דברי החכמה המופלאים הטמונים בכל מלה של הגמרא ומגיד השיעור שפיו מפיץ מרגליות, גררו אותו אל השיעור יום אחר יום, לא כפי שהוא תכנן. הוא הפך לחלק בלתי נפרד מחברי השיעור המגובשים, ולפני השיעור ולאחריו אף שיתף אותם בתוכניותיו העתידיות.

אחת מהן עמדה במרכז הווייתו. הוא לא חדל לדבר עליה. תדיר היה מהלך עם רישומים שונים בפנקסו, שהתקבלו מאדריכלים שונים. הבית שלו. פאר היצירה. עמד להפוך בתכנונו למשהו שאי אפשר לשכוח, כך נהג לומר.

דף קיא/א האי מסוכרייא בנזייתא שימוש בממחטות לחות בשבת קודש

ממחטות לחות.

אי אפשר בלי.

בשבת - אי אפשר עם. פשוט אסור.

מדובר על ממחטות לחות ספוגות בלחות, המותירות רטיבות במקום שבו השתמשו בהן. הבעיה המרכזית בשימוש בממחטות לחות בשבת קודש היא, כי בעת השימוש בהן הנוזל הספוג בהן נסחט, ובשבת הרי אסור לסחוט.

נפתח בסוגייתנו.

בגמרתנו מבואר כי אסור להדק בגד על ברז של חבית שֶׁקָר, כדי לסתום את הנקב. הבה נברר מדוע, לא לפני שנבדוק, מדוע באמת אסור לסחוט בשבת; הרי שלושים ותשע המלאכות האסורות בשבת אינן כוללות מלאכת "סוחט".

מדוע אסור לסחוט? ובכן, ראשונים רבים מבארים, כי פעולת הסחיטה מתבססת על שתי תולדות של שתיים מן המלאכות האסורות בשבת, פעמים על שתיהן, פעמים על אחת מהן, ובמקרים שבהן לא מתבצעת אף לא אחת מהן, הסחיטה אכן מותרת. שתי מלאכות השבת הללו, הן "מלבן" ו"דש". מלאכת "מלבן" היא כיבוס צמר לאחר הגזיזה, ומלאכת "דש" היא פירוק מוץ מחיטה והפרדתם זה מזה.

כאשר סוחטים בגד, מלבנים אותו, הוא מתנקה, וכמו כן מפרקים ממנו את המשקים שהיו בלועים בו. ברם, הראשונים מבדילים בין סחיטה לסחיטה. בגד שבלוע בו יין, שמן, או כל משקה אחר למעט מים, אינו מתנקה בכך שסוחטים ממנו את המשקה, והוא אינו מתכבס בכך. אי אפשר, איפוא, לומר, כי סחיטת בגד מ"מלבן" היא מלאכת "מלבן", כי אם מלאכת "מפרק", שהיא תולדה של מלאכת "דישה".

ראשונים אלו גם אומרים, כי הסוחט בגד הספוג במים, ומימיו הנסחטים אינם נאגרים אלא ניגרים וכלים, אינו עובר על "מפרק", מפני שפירוק דבר שאינו עומד לאכילה או לשתיה אלא לאבדון, אינו אסור. לפיכך, סוחט זה חייב משום מלבן בלבד, שהרי היין אינו נשמר ואין כאן איסור "מפרק".

צעילוי נשמת

הר"ר **אהרון שורץ** ז"ל
בן ר' יצחק ז"ל
נלב"ע ח' בשבט תשס"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידו
הר"ר **אורי שורץ** ומשפ' שיחיו - ת"א

צעילוי נשמת

הר"ר **פנחס האס (השילוני)** ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלב"ע ט' בשבט תש"ע
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **יהודה אריה לינצר** ז"ל
ב"ר שמואל ז"ל
נלב"ע י"ב בשבט תשע"א
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידו עו"ד
הר"ר **שמואל לינצר** ומשפחתו שיחיו - פ"ת

לעילוי נשמת

מרת **יהודית גיפמן** ע"ה בת ר' יוסף חיים ז"ל
נלב"ע י"א בשבט תשס"ח **תנצב"ה**

הונצחה ע"י בנה ידידו הר"ר **אילן גיפמן** ה"ו ומשפ' שיחיו - גבעת שמואל

נר ה'
נשמת
אדם

נמצאנו למדים, כי הסוחט יין מבגד והיין אינו נשמר אלא ניגר על פני הארץ, אינו עובר לכאורה על איסור תורה. מלבן אינו - מפני שהבגד אינו מתכבס, ומפרק אינו - מפני שהיין אינו נאגר. מדוע, אם כן, הגמרא אומרת, כי אסור להדק בגד כמכסה על חבית שכר? הרשב"א מבאר כי בתחתית החבית מצוי כלי האוגר את השכר הנסחט מן הבגד (עיין תוס' בסוגייתנו; כתובות ו/א; שולחן ערוך, אור"ח סימן ש"כ, סעיף י"ח ובביאור הלכה שם, ד"ה יש מי שמתיר). עם זאת, לדעת חלק מן הראשונים, אף על פי שאין בפירוק היין איסור תורה כאשר אינו נאגר, חכמים אסרו את הדבר (עיין ביה"ל שם). בבואנו לבדוק את השימוש בשבת בממחטות לחות, הרי שלדעת הראשונים הנזכרים, איסור "מלבן" אין בשימוש בהן, מפני שחומר הניקוי הספוג בהן אינו מים, וממילא הן אינן מתלבנות בסחיטתן [גם לדעת הר"ן הסובר, כי גם בסחיטת יין יש משום "מלבן", הרי שבמקרה זה שהוא דרך לכלוך ונאבד, אין בו משום מלבן, שו"ת אגרות משה, אור"ח ח"ב סימן ח']. עלינו, איפוא, להתבונן היטב, האם יתכן שיש בדבר משום איסור "מפרק" מן התורה.

לכאורה, קיימת טענה מעניינת, שאין איסור מפרק בשימוש בממחטות לחות, שהרי הנוזל הניגר מהן אינו נאגר, ולאור קביעת רוב הראשונים, כי פירוק חמרים שאינם נצברים אינו אסור, הרי לפנינו פעולה שאין כל איסור בעשייתה.

ברם, טענה זו נדחתה מכח טענה אחרת, כי לא נאמר שאין איסור מפרק כאשר החומר הנסחט אינו נאגר, כי אם כאשר הוא כלה ללא מטרה. או אז, הפעולה אינה חשובה, מפני שהיא נעדרת תוצאה. אולם במקרה דנן, חומר הניקוי משמש היטב את בעליו בעת פירוקו, כי לכך נוצרת. אין זה נחשב כאבדון, אלא תוצאה זו היא הרצויה ולשם כך סוחטים את הממחטה הלחה (עיין שו"ת אגרות משה, אור"ח ח"ב סימן ע; ודיונו של הגרש"א בעניין במילואים לשמירת שבת כהלכתה פרק י"ד הערה צ"ב וארחות שבת עמוד תקע"ד-ה).

דף קטו/א, כל כתבי הקדש... טעונים גניזה

גניזה בעיתות הדחק

צירוף מקרים דואב אילץ את הגאון בעל שבות יעקב זצ"ל להכריע בשאלה כבדת-משקל שהונחה על שולחנו בהתגוררו בעיר מיץ.

תחילה נפנה לסוגייתנו. משנתנו וגמרתנו מרכיבות את אחת הסוגיות בהן מבואר חומר חובת הזהירות בקדושת כתבי הקודש.

ההלכה הקובעת כי יש לנהוג כבוד בכתבי הקודש, יסודה בפסוק (דברים יב/ז): "לא תעשון כן לה' אלוכם", אשר ממנו למדים, כי המאבד כתב של שם משמותיו של הקב"ה לוקה (מכות כב/א; רמב"ם הלכות יסודי התורה, פרק ו', הלכה א'). יתר כתבי הקודש שאין בהם את שמותיו של הקב"ה, וכן דברי תורה, היינו, פירושי התורה, "אסור לשרוף או לאבד ביד, והמאבד ביד לוקה מכת מרדות" (רמב"ם, שם, הלכה ח'). בסוגייתנו מבואר, כי לא זו בלבד שאסור לאבדם בידיים, אלא אף מוטל על האדם לדאוג כי כתבי קודש לא יבואו לידי בזיון.

חובת הגניזה מצויינת גם היא במשנתנו, בה מבואר, כי בשבת יש לטרוח ולהציל כתבי קודש מן הדלקה, והמשנה מוסיפה ואומרת, כי "כל כתבי הקודש טעונים גניזה", גם אלו שאסור להצילם בשבת מפני הדליקה, מפני שהם אסורים בטלטול [עיין בגמרא, לדעת רב הונא ולדעת רב חסדא].

מנהג יהודי מרוקו - הלווייה באסרו חג: לגבי האיסור לאבד בידיים כתבי קודש שאין בהם משמותיו של הקב"ה, נחלקו הדעות אם הוא מן התורה (מגן אברהם, אור"ח סימן קנ"ד, ס"ק כ"ט) או מדרבנן (עיין שו"ת אחיעזר, ח', אות ג'), אך הכל מסכימים, כי הדבר אסור בכל תוקף. אכן, כבוד רב נהגו מאז ומעולם בכתבי קודש שבלו. במרוקו ערכו באסרו חג של שבועות הלווייה ברוב עם לכתבי הקודש שבלו, והיו מפייתים ושרים "והיא זכות לישראל בצאת חג מתן-תורה, שכשם שאנו חסים על שמותיו הקדושים, ומתנהגים בהם בכבוד רב, כן יחוס ה' על עמו" (נתיבות המערב, עמוד 411).

גניזות רבות שנערמו במהלך השנים, היוו לאחר מכן מקור בלתי אכזב לכתבי קודש נדירים. המפורסמת שבגניזות היא גניזת קהיר, בקומה העליונה של בית הכנסת היהודי בפוסטאט. האקלים היבש השורר במצרים תרם לשימור החומר, ומאז נחשפה, לפני כמאה ועשר שנים, נמצאו בה כמאתים אלף דפים.

הגניזה שהתגלתה על ידי הנכרים: בעיר מגוריו של בעל שבות יעקב נהגו לגנוז את כתבי הקודש שבלו בעליות הגג שבבתי הכנסת. עם השנים תפחו הכמויות, העליות נסתמו, וגבאי הקהילה איפסנו את הגניזה בחביות ענק וטמנון בבית הקברות. שכניהם הנכרים גילו את המטמון, והשתמשו בניירות לשימושים שיש בהם בזיון מחריד לכתבי הקודש. מאחר שהפתרון היחיד שעמד על הפרק היה שריפת הגניזה, כדי למנוע את נפילתה בידי מחלליה, הכריע בעל שבות יעקב, כי במקרה זה כבודם של ספרי הקודש מחייב את שריפתם!

קבורת אפר הספרים בקבר תלמיד חכם: עם זאת, הוא הדגיש והגביל את העוסקים בנושא, לעשות זאת בצורה מכובדת, בצנעא, בעט מעט, בתוך כלי חרס, ויצניעו את האפר עד שתערך

שלא תטעו, הוא לא מתגורר באהל. בביתו הנוכחי אפשר לארח נסיכים מבטן ומלידה, והם יחושו במקומם הטבעי.
אבל... יש לו מנה רוצה...
חלפו להם חודשים, שנה תמימה למען האמת, פנקס התכניות נגנו, העלה אבק, וכאשר שואלים אותו "נו, מה קורה", ומצפים לשמוע כי מחר מתכנסת אסיפת האדריכלים... הוא מספר את המשל הבא שחדר לאזניו והפך את עולמו.

הכאבים תקפו ובאו בגלים של ייסורים. שבועות אחדים לפני כן הוא חש בעקצוצים קלים, אך לא יחס להם חשיבות. עתה לא חשב על דבר אחר. ככל שהצליח לחוש בלשונו, החיידקים תקפו את שן הבינה שלו, אם כי הבינה עמדה להסתלק ממנו והלאה מרוב כאבים ולהתירו עם שן חלולה בה מרקדים מלאכי-חבלה.
מיד כאשר החל להסתפק אם קרן שמש היא זו המבליחה על תריס חדרו או אלומת פנס רכב חולף, טלפן לבנו מחמדו והבהילו אליו. בשעת בוקר מוקדמת היו השניים ישובים במונית שהבהילתם אל מוקד החרום של מרפאת שיניים, אשר התפרנסה זה שנים רבות מאנשים עסוקים שלא היה להם די זמן לטפל בשיניהם בעת שהחלו להראות סימני מצוקה, ואף לא היה להם די זמן כדי לחשוב ולהבין, כי אם לא יטפלו בכך קרן, יאלצו אחר כך לבזבז זמן רב יותר. לא משנה.

מקרי חרום אחדים התפתלו על הכסאות בחדר ההמתנה. בראותו אותם נחה דעתו. הוא לפחות אינו מחצין את ייסוריו. לסתו יציבה ועינו ממוקדות. רופא נעים-סבר יצא מן החדר, ליווה החוצה אדם תשוש שעניו אומרות ייאוש, והכניס אל חדרו את הבא בתור. **עוד** שעתיים ואתם תכנסו, הסבירה האחות, תוך כדי שהינחה לפניו קערית גדושה בכמוסות הרגעה וכוס מים צלולים. "פשוט, יש כאן אדם עם דלקת שעלולה להתפשט חלילה. אחריו יכנס בחור שכל שיניו עומדות לנשוך. אחר כך אתה, אדוני".

הוא גמע את הכמוסות באחת, וציין לעצמו כי הן מצויינות, הכאב התפוגג באחת. הוא התרווח לאחור על כסאו, ותהה בינו לבין עצמו אם לא יכאב לו הגב לאחר שעתיים של ישיבה על הכסא הפשוט, נעדר הכרות וחסר הידיות.

הוא ידע כי בנו ימלא כל משאלה שביקש הימנו. "בני מחמדי, שמא תואיל להביא הנה את כורסתי הנוחה מחדר הספרייה שלי?" הציג האהוב זינק ממקומו, אץ רץ, ולאחר כמחצית השעה חזר מתנשף ומתיגע, הניח באנחת רווחה את הכורסה המפוארת וסייע לאביו לעבור אליה מהכסא הפשוט.

הבן היקר ידע פרק בפסיכולוגיה, ועוד בטרם התיישב האב על כורסתו, ידע בלבו פנימה, כי ישיבתו הנוחה על הכורסה תגרום בעקבותיה בקשות נוספות. "אסוציאציה" קוראים לה. מעשה גורר מחשבה, הגוררת מחשבה, הגוררת מחשבה. אתה יושב על ספסל מוכר, ונזכר כי פעם ישבת עליו ושתיית בקבוק קולה קר - לא יעברו רגעים מספר, עד שתשתוקק לבקבוק קולה צונן, כמו לא שתיית מהבוקר.

בחדר הספרייה, היכן שהכורסה היתה מונחת, היו מתקן להכנת קפה ומכשיר משוכלל להשמעת מוזיקה. הוא לא ידע את מי מהם יבקש אביו תחילה. כעבור זמן קצר פתר האב את ספקותיו. הוא ביקש את שניהם יחד.

לאחר שעה ומחצה ישוב היה האב בחדר ההמתנה שקוע בכורסתו הנוחה, לגום כוס קפה מהביל, לא חזק לא חלש, בדיוק כפי שהוא אוהב. וברקע מתנגנת יצירה קלאסית ישנה נושנה, עמה נהג לשתות את קפה הבוקר שלו.

הוא סיים את כוס הקפה, ושקע בנמנום קל של הנאה, כאשר הרופא יצא מחדרו והזמינו פנימה...

אתה יודע, רק המחשבה על כך, שלאחר מאה ועשרים שנה אסתכל על חיי באותו מבט מגוחך שכולנו מעניקים לאדם שריהט את חדר ההמתנה כדי להנעים לעצמו שהייה של שעה קלה, גרמה לי להרהר פעמיים ושלוש אם אני זקוק באמת לשיפוף הזה. יש לי בית, מה בית - וילה מפוארת, לא חסר לה מאום, בשביל מה להשתגע?
נתני אל ליבי, כי אנו ממתנינים בעולמנו לקראת עולם הנצח. חדר ההמתנה, הלא כן!?

שמעתי משפט יפה המגבש למילים קצרות את השקפת העולם החדשה שינקתי בשיעורי הדף היומי, ורשמתי אותו בפתח הימון שלי: "העולם הזה הוא גשר - עברו עליו אל תשבו בו".
 בכל בוקר אני פותח את הימון, לראות מה עלי לעשות היום, והמשפט הזה מעניק לי מסגרת של פרופורציה לכלל היום. צריך להספיק, אנוחנו בחדר המתנה.
מה צריך להספיק? טוב, זאת יודע כל אחד. צריך רק לזכור זאת.

העולם הזה הוא גשר - עברו עליו אל תשבו בו.

המעניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק.
 פקס: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף קיא/ב ואלו קשרים

היתר לשידוכים בשבת

שאלו נשאל הגאון רבי ברוך מרדכי ליפשיץ:
 - **מדוע** מותר לשדך שידוכים בשבת?
חייל ואמר:
 - **מפני** שרוב השדכנים אינם קושרים קשר של קיימא...

דף קיג/ב פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם

נתן עיניו - בממון

בפרשת חיי שרה (בראשית כד/כט) נאמר, שלבן רץ אל אליעזר "החוצה אל העין". רש"י: "למה רץ ועל מה רץ? אמר עשיר הוא, בא ונתן עיניו בממון".
לא היה אכפת לו ללבן לאבד את מאור עיניו בריצתו זו ובפסיעותיו הגסות, ובלבד שיקבל מאליעזר קצת כסף והזב. זהו שכותב רש"י: "נתן עיניו - בממון", הוא נתן את מראה עיניו עבור הממון... ("מעניה של תורה").

דף קיד/א אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: גנאי הוא לת"ח שיצא במנעלים **המטולאים** לשוק, והא רבי אחא בר תינאי נפיק, אמר רבי אחא בריה דרב נחמן **בטלאי** על גב **טלאי**

טלאי / תלאי

צירוף המילים "מנעלים מטולאים" מקורו במקרא, בפרשת הגבעונים (יהושע ט, ה): **וַיַּעֲלֹת בָּלוֹת וַיִּמְטְלוּ אֹתָם בְּרַגְלֵיהֶם**. אך לא ברור שהמשמעות זהה: ר' יוסף קרא מפרש "מטולאים טלאי ע"ג טלאי" - משמע כמו בסוגייתנו: החורים של הנעל כוסו ותוקנו על ידי פיסות עור. אך בעל המצודות מפרש ש"מטולאות" עניינו חילוף הגוונים, כפי שקורה בעת התיישן המנעלים. הסבר זה מְדַמָּה עוד יותר את **וַיַּעֲלֹת בָּלוֹת וַיִּמְטְלוּ אֹתָם** ל"עֲזִים הַנְּקָדוֹת וְהַטְּלָאוֹת" (בראשית ל-לב-לה): בשניהם מדובר בעור אחד שיש בו כתמים, חברבורות (ע"ש ברש"י, רד"ק ואבע"ז).
יש להבחין בין המילה "טלאי" באות ט' לשתי מילים דומות שפגשנו במסכת שבת באות ת':

הראשונה היא **עברית**, ובכל לשון חז"ל היא מופיעה רק פעם אחת לעיל בדף עח (פ"ח משנה ב) בשיעור ההוצאה של גְּמִי - "כדי לעשות **תְּלָאֵי** לפנה ולכברה", והוא רצועה בצורת לולאה כדי **לתלות** כלי באמצעותה ("מתלה") בעברית החדשה). יש גורסים (כמו כתב יד הרמב"ם) במשנה זו "**תלוי**", וכמו במשנת כלים פט"ו מ"ד: "כל הַתְּלוּיִם - טמאין, חוץ מַתְּלוֹי נהו וכברה של בעל הבית".
המילה השנייה היא **ארמית** וניקודה שונה, וגם היא מופיעה רק פעם אחת לעיל בדף קיא/א "מי דקלים, אמר רבה בר ברונא: תרתי **תְּלָאֵי** איכא במערבא, ונפקא עינא דְּמִיָּא מְבִינִייהו". זוהי צורת רבים של

הלווייתו של תלמיד חכם, או אז יטמנו את האפר בקברו. לדעתו, במקרה זה, כבודם של ספרי הקודש תובע את שריפתם, כדי למנוע מהם בזיון [עיי"ש ראייתו לכך]. הוא מדגיש בפסקו, כי אינו כולל ספרי תורה בהוראתו, והללו שמעטים הם, יש לדאוג בכל דרך להבאתם לגניזה בכבוד הראוי. ברם, פוסקים רבים חולקים עליו וסוברים, כי גם במקרה זה תקף איסור איבוד כתבי הקודש בידיים, ואין בחילול כבוד ספרי הקודש על ידי אחרים כדי להתיר את שריפתם (שו"ת כנסת יחזקאל סימן ל"ז; שו"ת שואל ומשיב, מהד"ג ח"ב ט"ו; הגהות חת"ס לאו"ח סימן קנ"ד; כף החיים שם, ס"ק ל"ז).

ספרים מודפסים: באחדים מספרי האחרונים קיים דיון אם יש להבדיל בין ספרים שנכתבו ביד והכותב כיוון לכתוב ספר קודש, לבין ספרים שהודפסו במכונה, שאינה מכוונת מאומה. אך דעה זו אינה מקובלת על הפוסקים הכותבים, כי אף ספרי קודש שהודפסו על ידי נכרים, קדושים המה (עיין שו"ת ציץ אליעזר, ח"ג, סימן א; שו"ת מנח"י ח"א סימן י"ז; וח"ח סימן י"ב).

ראוי לציין את דברי הפוסקים, כי יש להזהר מהדפסת דברי תורה באופן שאינו בולט, כגון, בשילוב עם דברי חול, מפני שהדבר עלול להכשיל אנשים מודעים לכך שבידיהם דברי תורה, ויבזום או אפילו יאבדום (עיין בספר גנזי הקודש פ"ט ופרק י"ד בפרטי הלכות אלו).

דף קטו/ב - קטז/ב עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה לומר שאין זה מקומה

נ הפוכה - היכן וכיצד

"תנו רבנן, ויהי בנסע הארן ויאמר משה, פרשה זו עשה לה הקדוש ברוך הוא סימניות מלמעלה ולמטה, לומר שאין זה מקומה. רבי אומר, לא מן השם הוא זה, אלא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו". שני פסוקים בתורה, המכילים שמונים וחמש אותיות, מוקפים בסימנים, אם כדי לסמן שאין זה מקומם הטבעי, ואם כדי לסמן את ייחודותם, שהם מהווים פרשה בפני עצמה. הפסוקים הם (במדבר פרק י/לה-לו): **וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' וַיַּפְּצוּ אֵיבָיֶךָ וַיַּנְסוּ מִשְׁנָאֶיֶךָ מִפְּנֶיֶךָ. וּבְנַחֲה יֹאמֶר שׁוּבָה ה' רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל**".

דעות ושיטות רבות קיימות בדבר הסימניות, צורתן ומיקומן, כאשר הלכה וקבלה משתלבות יחד לאור התייחסותו של הזהר הקדוש לנושא. על כך ועוד, במאמר שלפנינו.

לדעת מהרש"ל (שו"ת, סימן ע"ג, ובקצרה בחכמת שלמה כאן), אין כוונת הברייתא שבתחילת פרשה זו ובסופה יש סימנים מיוחדים, אלא כוונתה היא לומר, שפסוקים אלו מיוחדים. מהרש"ל מסתייע בכך, שבפוסקים הראשונים לא הוזכר כלל כיצד לעשות סימניות אלו. ברם, הוא מוסיף ומביא, כי רבינו בחיי והראקנטי, סוברים, כי כוונת הברייתא היא לסימנים נדירים שנועדו לייחד פרשה זו שבתורה, ומקורם בדברי הזהר הקדוש, וכך נקטו הפוסקים להלכה, כלהלן.

יש שהבינו, כי יש לסמן נקודות בודדות מעל הפסוקים, או לפנייהם ואחריהם (שו"ת מהר"ם לובלין סימן ע"ה על פי הספרי והרלב"ג). במדרשים קדומים (עיין מהר"ם לובלין שם ותו"ש בהעלותך, פ"ה) ובפוסקים, ועוד קודם לכן, בזהר הקדוש (בהעלותך), מוכח, כי הסימניות הללו בצורת האות "נון".

איזו "נון", איזה למקמה? שתיים עשרה צורות שונות מנה המהרש"ל (שם), תוך כדי חיפוש בספרי תורה שונים, ותוך כדי הדברים הוא מציין, איזו שיטה מקובלת עליו. שלש שיטות עיקריות קיימות בנושא.

ויהי בנסע הארן רבבות אלפי ישראל

א. יש לכתוב שתי אותיות "נון" נוספות, אחת מעל האות "נון" שבמילה "בנסע", וזולתה מעל האות "נון" שבמילה "ובנחה". שיטה זו אומצה על ידי המהרש"ל עם שהוא מודה כי אינה הולמת את משמעות דברי הזהר. מהר"ם מלובלין אמר על שיטה זו, כי אין לה כל מקום, ויש למחוק את ספרי התורה הללו ולתקנם. **ב.** השיטה הנוספת מתייחסת לאותיות "נון" שבפרשה, במילים "בנסע" ו"ובנחה". לפי שיטה זו יש לכתוב את האות "נון" כשהיא הפוכה על ראשה, ופתחה לימין. שיטה זו נפוצה בעבר ולדברי מהרש"ל, מהר"ם ופוסקים נוספים, היא נתמכת בדברי הזהר. **ג.** השיטה השלישית אינה משנה מאומה בגוף הפרשה, ואינה תולה אותיות "נון" אחת על גבי השנייה. לפי שיטה זו יש לכתוב שתי אותיות "נון" מהופכות, אחת ברווח שלפני הפרשה ואחת לאחריה. שיטה זו נשללה על ידי מהרש"ל, אשר כתב כי ספר תורה שכזה פסול לחלוטין, מפני שיש בו אות מיותרת, אך למעשה היא הנוהגת בכל ספרי התורה [כפי שניתן לראות גם בחומשים]. בעל משנת אברהם, מן הפוסקים המובהקים בהלכות סת"ם, מביא בספרו (שער התמונה, סימן כ"ד, עמוד 145) כי זו היא דעת גדולי הראשונים והאחרונים אשר נקטו כשיטה זו ונהגו כמותה להלכה, וכן כתב בעל ערוך השולחן (יו"ד, סימן ער"ה, סעיף כ"א, וע"ש באיזה מרחק לכתבן, שישארו הפרשיות כדנין).
 ראוי לציין, כי בעל נודע ביהודה (שו"ת, סימן ע"ד) מגיב על דברי מהרש"ל, כי אף אם הצדק כדבריו ששיטה זו אינה נכונה, עדיין אינה פוסלת את ספר התורה, שכן, אותיות ה"נון" הללו אינן כתובות

צעילוי נשמת

מרת **חנה** ע"ה

ב"ר יהודה לייב לוקר ז"ל

נלב"ע י"ד שבט תשנ"ב

תנצבה

הנוצחה ע"ה המשפחה

